

Demeter-enquête

De enquête die Stichting Demeter heeft verstuurd via Demeter-info en Dynamisch Perspectief heeft een hoge respons opgeleverd: 600 van de 3000 formulieren werden ingevuld. Daarnaast kreeg de stichting vele tientallen brieven, aantekeningen en artikelen toegestuurd: een aansporing tot verdere ontwikkeling. *Tekst: Bert van Ruitenbeek en Joke Doorschodt*

De reacties tonen aan dat de betrokkenheid bij Demeter zeer groot is. Onderwerpen die het hoogst scoorden – die men dus voor Demeter het belangrijkste vindt – waren 'koeien en geiten met hoorns', 'eerlijke prijzen' en 'antibiotica-vrij'. Het bestuur van Stichting Demeter en de Demeter-licentie Commissie zullen kijken hoe ze hier – binnen de internationale kaders – verdere actie op kunnen ondernemen. Deze onderwerpen spreken zowel de spelers in de keten als de consument sterk aan. Eind van het jaar komt er een landelijk congres van Stichting Demeter in samenwerking met de BD-Vereniging voor alle licentie-

houders waar we met boeren, maar juist ook met handelaren en winkeliers, willen kijken naar de mogelijkheden om deze thema's verder in te vullen.

Discussie

De meeste schriftelijke toelichtingen die we ontvingen vormden een aanvulling op de discussies over hoornloos fokken en verplicht preparaatgebruik. Hieronder geven wij een selectie uit die reacties.

De voorstanders van hoornloos fokken gaven aan dat alle runderen gefokt zijn, ook de gehoornde dieren. Koeien worden ook op andere eigenschappen doorgefokt, dus waarom niet met betrekking tot hoorns? Ook vindt men dat als een boer (nog) niet om kan gaan met gehoornd vee (of het te gevaarlijk vindt) hij de vrijheid moet hebben om zelf die keuze te maken tot hij zich er wel zeker bij voelt. Ook bij de voorstanders worden koeien met hoorns vaak wel als completer gezien. En ook gunstig vanuit verkoop- en imago-oogpunt. Dus liever met hoorns, maar niet per definitie. Volgens de voorstanders zijn er geen principiële redenen waarom het op een natuurlijke manier fokken van hoornloze dieren anders is dan het fokken van koeien met een bepaalde kleur of met een onnatuurlijk hoge melkproductie. Bovendien zullen er bij koeien die door smallere delen moeten (hekken, kavel-

paden) af en toe ernstige verwondingen blijven optreden (bloeduikers.) Hoorns horen bij de koeien, maar een dergelijke ontwikkeling is volgens deze schrijvers niet te stoppen en vergelijkbaar met zoveel andere kruisingen. Er wordt een voorbehoud gemaakt als duidelijk wordt dat deze hoornloze rassen inferieur zijn en de melkwaliteit minder is. Ook in de geitenhouderij kennen we hoornloze dieren met als gevolg minder verwondingen. Laat het aan de boer en zijn klanten over en wees transparant zodat klanten kunnen kiezen. Galloways in natuurgebieden doen het volgens een schrijver ook prima zonder hoorns.

Van de mensen die aangaven tegen fokken op hoornloosheid te zijn, gaf het merendeel aan dat het niet alleen om een symbool gaat, maar dat de hoorn als een soort kosmische antenne werkt, met invloed op de stofwisseling van de koe. Ook vindt men dat economisch voordeel niet leidend moet zijn bij de keuze. Als de koe zonder hoorn goed kan functioneren, dan waren de hoorns volgens hen langs natuurlijke weg allang verdwenen. "We scheren onze kinderen ook niet kaal opdat er geen luizen meer op school zijn. Je kunt ook tandeloze varkens willen fokken om geen gebijt in de staarten te hebben of

koeien met uiers opzij. De hoorn van de koe afhaken is hetzelfde als een staart couperen bij varkens."

Schrijvers zijn tegen ingrepen die erop gericht zijn om meer dieren in een kleine ruimte te kunnen houden. Fokken op een bepaald onderdeel moet zoveel mogelijk vermeden worden. Gangbaar denken sluipt hier volgens hen binnen. Boeren die werken met hoornloze koeien begrijpen de essentie niet van BD. Niet het dier aanpassen aan de stal, maar de stal aan het dier. Het fokken van koeien zonder hoorns is niet gemotiveerd door zorg over een betere voedselkwaliteit. Het is niet bewezen dat de hoorn geen invloed heeft op het welzijn van de koe. Hoorns op koeien zijn mooi. Koeien zonder hoorns zien eruit als kalveren. De jeugdfase moet uitmonden in rijping, kwaliteit en volwassenheid.

Het merendeel van degenen die vóór verplicht preparaatgebruik waren, gaan er vanuit dat de BD-boer de preparaten gebruikt en er ook verbinding mee heeft. Wanneer iemand zich oprecht verbonden voelt met de antroposofie van Steiner en de daaruit voortvloeiende BD-methode, is het geen verplicht moeten meer. 'Klakkeloos' iets doen zonder overtuiging is zinloos en werkt niet. Dan wordt het al gauw dogmatisch. Preparaten maken juist het onderscheid tussen Bio en BD. Preparaatgebruik op zich is niet uniek, dergelijke preparaten zijn de hele geschiedenis al gebruikt en door alle culturen heen. Steiner heeft deze preparaten voor deze cultuurperiode aangegeven, maar hij had ook de individuele ontwikkeling hoog in het vaandel staan. Men hecht waarde aan het preparaat-

gebruik als modern ritueel, maar niet als ritueel zonder inhoud. Ook werden er positieve eigen ervaringen naar voren gebracht. Testen van Dorian Schmidt gaven kwaliteitverschillen aan. Voor een aantal mensen is wetenschappelijk bewijs niet nodig. Zij zien dat het werkt. Ook homeopathie kan volgens gangbare wetenschappelijke methodes niet bewezen worden, toch hebben duizenden mensen er baat bij. Preparaatgebruik is een holistische uitdrukking van de samenwerking van mineraal-plant-dier-mens. De voorstanders vinden dat de aarde juist in deze tijd behoefte heeft aan een medicijn. De vrijheid van de boer ligt in het feit of hij BD wil worden of Bio wil blijven. Als hij BD wordt zal hij zich uiteen moeten zetten met de preparaten. Dit is ook een ontwikkelingsweg voor de boer om gevoelig te worden voor fijnere natuurkrachten en om zijn bewustwording van samenhang te vergroten. Sommigen zagen wel heil in de optie om eigen preparaten te mogen ontwikkelen. Een schrijver opperde zelfs een nieuw keurmerk met Demeter-traditioneel en Demeter-experimenteel. En tijd heb je niet, maar tijd moet je maken.

Degenen die tegen verplicht preparaatgebruik zijn, haalden vaak aan dat het niet meer van deze tijd is. Vaag en dogmatisch gedoe. Het maakt de BD zweverig. Voor velen heeft het geen toegevoegde waarde. Ook het oordeel en experiment van de boer zelf staan hoog in het vaandel. Gedwongen of met tegenzin preparaten gebruiken heeft niet zoveel zin. Verplichting houdt ook de ontwikkeling en creativiteit tegen om iets te vinden dat past bij de eigen ontwikke-

ling van de boer. Een boer kan alleen maar worden uitgenodigd, niet worden verplicht. De consumenten die reageerden willen wel duidelijkheid. Velen die tegen zijn, maakten de aantekening dat er wel een alternatief voor in de plaats moest komen. Omdat het niet wetenschappelijk bewezen kan worden, moet het in vrijheid toegepast worden. De boer moet wel aantonen hoe hij dan met spiritualiteit omgaat. In de landbouwcursus wordt keer op keer benadrukt dat het in essentie gaat om de persoonlijke verhouding van de boer met zijn grond, mest, preparaten, landschap, enz. Bodemkwaliteit is de spil van de BD-landbouw. Verplicht preparaatgebruik is volgens sommigen slecht voor de reputatie van BD. "Ik geloof niet in preparaatgebruik, alleen in ontwikkeling. De preparaten zijn maar een klein deel van het geheel. Met de aandacht die de boer aan zijn bedrijf geeft, kan de kwaliteit die een preparaat brengt wellicht op een andere wijze verkregen worden. Wel met begeleiding, want iedereen zal hierin zijn blinde vlekken hebben."

Sommigen gaven een tussenoplossing. Een aantal jaren verplichten, en als de boer zijn eigen weg erin heeft gevonden dan vrijgeven, zodat een boer bijvoorbeeld zijn eigen preparaten kan maken. De essentie van preparaten zit niet in de vorm, die kan wijzigen. Het bodynamsische zit primair in de relatie boer-aardekosmos. Dat is een actieve, zich ontwikkelende relatie. De vorm is secundair. Grondhouding van de boer moet zijn: **genezer van de aarde.**

De volledige resultaten van de enquête staan op www.stichtingdemeter.nl.